

WORLD ECONOMY: NEW CHALLENGES AND INNOVATIVE FORMS OF INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Горбачова І. В., к.е.н., доцент
Поліський національний університет
м. Житомир, Україна

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-194-7-1>

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СВІТОВОГО АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ

Проблема продовольчої безпеки як для окремо взятих країн, так і для світової спільноти, значно загострилась унаслідок взаємопов'язаних глобальних потрясінь з одночасним стрімким технологічним трансформуванням галузі у поєднанні із суттєво зростаючим світовим попитом на продовольство. Ці процеси відбуваються в умовах падіння світової економіки, викликаного пандемією COVID-19. Важливо вивчити та проаналізувати чинники впливу на міжнародний агропродовольчий ринок, а саме введення додаткових торговельних обмежень, зростання цін на продукти харчування та збої у глобальних ланцюжках їхніх поставок тощо.

Метою роботи є оцінка проблем глобального агропродовольчого ринку з урахуванням трансформації міжнародного економічного простору.

Методологічну та теоретичну основу дослідження склали наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених в галузі економічної теорії, світової економіки, регіональної

економіки, економічної статистики, соціології, політології та правознавства.

Нинішній рівень продовольчого забезпечення населення світу, який за останні 50 років зріс більш ніж удвічі, не дозволяє досягти закріплених у Порядку денному ООН 17 цілей сталого розвитку на період до 2030 р. Незважаючи на постійне зростання виробництва їжі в усьому світі, кількість людей, які відчувають її дефіцит, також збільшується. Встановлено, що до бідного продовольством населення наразі приєднуються ще 100 мільйонів людей, які відчувають проблеми з доступом до їжі в результаті пандемії COVID-19, що може призвести до повсюдного голоду, йдеться у звіті «Пандемія, рецесія: глобальна економіка в кризі» з червня 2020 року [1]. Вплив пандемії на світові сільськогосподарські та продовольчі ринки стає все більш очевидним. Це проявляється у несприятливому макроекономічному середовищі, змінах на енергетичному, кредитному ринках, цінах на сировину тощо.

Існуючі тенденції мають певні ознаки глобальної кризи. Нові прогнозовані економічні умови, ймовірно, матимуть значний вплив на попит на продовольство, доступ до їжі та її якість протягом наступних кількох років. Міжнародна торгівля, сприяючи забезпеченню продовольчої безпеки багатьох країн, відіграє важливу роль у процесах адаптації. У короткостроковій перспективі, переміщаючи продовольство з надлишку в дефіцит, торгівля може забезпечити ефективний механізм для подолання дефіциту виробництва. Інтеграційні процеси в рамках світового аграрного ринку мають посилити адаптивну роль торгівлі в плані розширення доступу до продуктів харчування та впливу на розподіл прибутків і збитків між виробниками та споживачами.

Багато ключових гравців сільськогосподарської торгівлі відзначають відновлення зростання експорту та імпорту на відміну від стагнації, яка спостерігалася у 2015–16 рр. Експорт чітко підкреслює зростаючу важливість економік, що розвиваються, на світових аграрних ринках, хоча вершину рейтингу експортерів традиційно посідають Європейський Союз та Сполучені Штати. У той же час Бразилія, Китай, Індонезія, Індія значно збільшили свій торговий потенціал сільськогосподарської продукції на світовій арені та продовжують його нарощувати [1].

Також зріс імпорт сільськогосподарської продукції з п'ятирки найбільших імпортерів (ЄС, Китай, США, Японія, Канада) [2]. Проте країни, що розвиваються, також набувають все більшого значення з точки зору реструктуризації імпорту. Менш розвинені країни характеризуються більш швидким зростанням імпорту сільськогосподарської продукції, аніж експорту. Зокрема, Китай з кожним роком імпортує все більше сільськогосподарської продукції, що пов'язано зі стрімким зростанням населення та переробних потужностей країни та свідчить про продовження тенденції.

Важливим питанням є здатність задовольняти потреби в їжі за рахунок своїх світових запасів. Одним із ключових показників є кількість наявних у світі запасів зерна та їх «ліквідність», тобто доступність для закупівель на світовій арені. На початку пандемії COVID-19 у 2020 році вони досягли багаторічного максимуму. Виходячи з перших прогнозів ФАО щодо виробництва у 2020 році та споживання у 2020–2021 роках, світові запаси зерна досягнуть нового рекорду в 927 мільйонів тонн, що на 5% (44 мільйони тонн) збільшиться порівняно з попереднім

роком. При цьому навіть очікується певне збільшення їх обсягів – з 32,5% у 2019–20 до 32,9% у 2020–21 [2].

Однак, окрім абсолютного рівня запасів, не менш важливим є їх розподіл по країнах, експортерам та імпортерам, і, особливо, їх концентрація та локалізація. Із загальних запасів зерна 47% буде зберігатися в Китаї, де національні запаси можуть зрости другий сезон поспіль і досягти нового максимуму в щонайменше 439 мільйонів тонн [3]. При цьому істотного зростання цін на зерно на світовому ринку не спостерігається. Загалом у структурі міжнародної торгівлі товарами найбільшу частку займають кукурудза, соя, цукор та пшениця. Очікується, що попит на ці культури й надалі зростатиме через зростання населення. Вони характеризуються плоскими кривими витрат, а це означає, що невеликі зміни в динаміці ринку можуть мати значний вплив на конкурентоспроможність експорту. Слід також зазначити, що через широке виробництво пшениці вона продається на менші відстані, ніж інші три культури, що призводить до значної чутливості ефективності торгівлі залежно від неспокійних зовнішніх умов.

Отже, розвиток світового агропродовольчого ринку є одним із ключових питань сьогодення. Його діяльність відбувається на тлі бурхливих міжнародних подій економічного, соціального та політичного характеру. Незважаючи на позитивну динаміку виробничо-торговельних процесів, спостерігається тенденція до більш швидкого зростання попиту на продукти харчування зі збільшенням частки населення, що відчуває дефіцит продовольства.

Література:

1. Yatsenko, T. Tsygankova, I. Horbachova, O. Aksyonova, V. Osadchuk Trade-economic cooperation of Ukraine and China within COVID-19 Pandemic and in post-pandemic time. International Conference on Sustainable, Circular Management and Environmental Engineering (ISCMEE 2021) E3S 01031 Web Conf. Volume 255, 2021.
2. Agrarprodukte und Agrarmärkte in der Europäischen Union unter besonderer Berücksichtigung von Ökoprodukten, Tierschutzaspekten und Produkten aus der Region. URL: <http://orgprints.org/1652/1/agrarprodukte.pdf> (дата звернення: 19.01.2022).
3. O. Yatsenko, T. Tsygankova, Yu. Zavadska, I. Horbachova, O. Khoroshun Global agri-food market: consumer trends and trade problems // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2020. – Vol 4. – No 35. – P. 440–448.